

Helikopter Ebeveynliğin Ergenlik Döneminde Kimlik Gelişimi Üzerindeki Etkileri

Helin Özge Bazkır¹, Aysun Doğan²

Bazkır, H. Ö. ve Doğan, A. (2024). Helikopter ebeveynliğin ergenlik döneminde kimlik gelişimi üzerindeki etkileri. *Nesne*, 12(33), 439-455. DOI: 10.7816/nesne-12-33-09

Anahtar kelimeler
Ergenlik, helikopter ebeveynlik, kimlik gelişimi, aşırı korumacı ebeveynlik, beliren yetişkinlik

Keywords
Adolescence, helicopter parenting, identity development, overprotective parenting, emerging adulthood

Öz

Bu çalışmanın amacı, yaşamın kritik gelişim dönemlerinden biri olan ergenlikteki kimlik gelişimini ve helikopter ebeveynliğin ergenlerin kimlik gelişim sürecine olan etkisini ele almaktadır. Çalışma kapsamında helikopter ebeveynliğin ergenler üzerindeki olumsuz etkilerinden, bununla beraber diğer ebeveynlik stillerinden ayrılan özelliklerinden bahsedilmektedir. Helikopter ebeveynlik, birçok ortak noktasının bulunduğu aşırı korumacı ve kontrolcü ebeveynlik stillerinden farklı bir ebeveynlik anlayışı olarak karşımıza çıkmaktadır. Yapılan çalışmalar bu tarz ebeveynlik davranışlarının ergenlerin kimlik gelişim sürecindeki olumsuz etkilerini ortaya koymaktadır. Helikopter ebeveynlik davranışları bebeklik döneminden itibaren gözlemlenmekle beraber, ergenlik döneminde en yoğun biçimde karşımıza çıkmaktadır. Ancak bu çalışma kapsamında ergenlik dönemindeki helikopter ebeveynliğin, ergenlerin yetişkinliğe geçiş sürecine olan etkisi de göz önünde bulundurularak, bu tür ebeveynlik davranışlarının beliren yetişkinlik dönemi boyunca süren etkilerinden de bahsedilmektedir. Bu amaçla alan yazında daha önce yapılan çalışmalar derlenmiştir, çalışmalar sonucunda elde edilen bulgular bu çerçevede tartışılmıştır. Farklı birçok veri tabanından elde edilen bulgularla helikopter ebeveynliğin ergenlikteki kimlik gelişimine olan etkisi incelenmiştir, öneriler sunulmuştur. Yapılan bu çalışmanın literatüre ebeveynlik tutum ve davranışları, çocuk yetiştirme biçimleri, kimlik gelişimi ve ergenlik dönemi konularında katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

The Effects of Helicopter Parenting On Identity Development in Adolescence

Abstract

The aim of this study is to examine identity development in adolescence, which is one of the critical developmental periods of life, and the effect of helicopter parenting on the identity development process of adolescents. Within the scope of the study, the negative effects of helicopter parenting on adolescents and its characteristics that differ from other parenting styles are mentioned. Helicopter parenting is a parenting approach that is different from overprotective and controlling parenting styles with which it has many common points. Studies reveal the negative effects of such parenting behaviors on adolescents' identity development process. Although helicopter parenting behaviors are observed as early as infancy, they are most intense during adolescence. However, within the scope of the research, the effects of helicopter parenting during adolescence on adolescents' transition to adulthood are also taken into consideration and the effects of such parenting behaviors throughout the emerging adulthood are also discussed. For this purpose, previous studies in the literature were compiled, and the findings obtained as a result of the studies were discussed within this framework. With the findings obtained from many different databases, the effect of helicopter parenting on identity development in adolescence was examined and recommendations were presented. It is thought that this study will contribute to the literature on parenting attitudes and behaviors, child rearing styles, identity development and adolescence.

Makale Bilgisi
Geliş tarihi: 3 Ocak 2024
Düzeltilme tarihi: 7 Nisan 2024
Kabul tarihi: 24 Temmuz 2024

DOI: 10.7816/nesne-12-33-09

¹ Psikolog, Ege Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, ozgebazkiri(at)gmail.com ORCID: 0009-0008-4153-2608

² Prof. Dr. Ege Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, aysun.dogan(at)ege.edu.tr, ORCID: 0000-0002-0075-9047

Kimlik, temel olarak bireysel özellikler, aile ortamı, sosyal çevre, tarihsel ve politik bağlamlar çevresinde şekillenen karmaşık bir yapı olarak tanımlanmaktadır (Tatum, 2000). Kimlik gelişim süreci, bireylerin kim olduğu, gelecekte neler yapacağı, kendini diğerlerinden ayıran özelliklerin neler olduğu sorularını kendilerine sordukları bir süreçtir. Kişinin sosyal ve kültürel bağlamlar çerçevesinde bu sorulara buldukları yanıtlarla kimlik şekillenmektedir (Şirin, 2020). Kimlik gelişimi yaşam boyu sürmesine rağmen, en önemli gelişim dönemlerinden biri olan ergenlik döneminde kimlik biçimlenmesinin ilk adımları atılmaya başlar. Bu dönemde fiziksel, duygusal, bilişsel ve sosyal birçok değişimin yaşanmasıyla beraber, alınan kararların sorumluluğunun üstlenildiği görülmektedir (Palabıykoğlu, 2000).

Ergenlik dönemi, psikolojik, fizyolojik ve sosyal değişimlerin yaşandığı bir gelişim dönemi olmasının yanı sıra, kritik gelişimsel sorumlulukların yerine getirildiği yetişkinliğe geçiş dönemini de ifade etmektedir (Renk ve Creasey, 2003). Kimi ergenler yaşanan bu değişimlere karşı daha kolay uyum sağlarken kimileri ise zorlanabilmektedir. Santrock (2011), ergenlik dönemini kriz ve isyan dönemi olarak değil; bireylerin kendi başına karar verme, verdikleri kararlar sonucunda sorumlulukları üstlenme ve bireyin bulunduğu çevrede yer edinme dönemi olarak değerlendirmiştir. Erikson (1968) ise ergenlik döneminde, bireylerin özerk ve bağımsız bir kimlik oluşturma çabasında olduklarını ifade etmiştir. Çocukluğun sona erdiği ve yetişkinliğe adım atılan bu dönemde, ergenin en önemli gelişim görevlerinden biri kimlik kazanımını gerçekleştirmektir. Bu temel görevi yerine getiren ergenlerin, olumlu bir benlik duygusuna sahip olduğu, karşılaştığı problemlerle başa çıkma becerilerinin daha gelişmiş olduğu ve gereken sorumlulukları yerine getirme konusunda daha başarılı oldukları belirtilmektedir (Berzonsky, 2004; Luyckx ve ark., 2008).

Öte yandan ergenlik dönemindeki kimlik gelişim süreci, bireysel özellikler veya deneyimler dışında; ergenlerin bulunduğu sosyal çevre, okul ortamı, mahalle bağlamı ve en önemli etkenlerden biri olan aile ortamından etkilenmektedir. Özellikle ebeveyn ve ergen ilişkisini inceleyen pek çok çalışmada, ergenlik döneminde yaşanan problemlerin en temelinde aileden kaynaklı faktörlerin etkili olduğu yönünde bulgular ortaya konmuştur (Loeber ve ark., 1983). Ebeveynlerin çocuklarının özerklik davranışlarını desteklemeleri ve onlara gerekli alanı açmaları ergenlerin sağlıklı bir kimlik gelişimi süreci geçirmeleri ve olumlu bir benlik duygusuna sahip olabilmeleri için oldukça önemlidir (Costa ve ark., 2019). Bununla beraber ebeveynlerin destekleyici davranışlarının çocuk ve ergenlerin gelişimine olumlu yönde katkı sağladığı görülmektedir (Wartman ve Savage, 2008). Ancak yapılan güncel çalışmalar son yıllarda çocuklarıyla ilgili ebeveynlerin destekleyici davranışlarının daha çok, aşırı müdahaleci ebeveynlik tarzına evrildiğini göstermektedir (Arslan ve ark., 2022). Bu sebeple alan yazında aşırı müdahaleci davranış örüntüleri gösteren helikopter ebeveynliğe dair çalışmaların sayısı da artmaktadır.

Tüm bulgular değerlendirildiğinde hem ülkemizde hem de uluslararası alanda yapılan çalışmalarda helikopter ebeveynlik davranışlarını benimseyen ebeveynlerin, ergenlik ve genç yetişkinlik dönemindeki çocuklarının kimlik gelişimi üzerindeki uzun süreli etkilerini ele alan çalışmaların sınırlı olduğu dikkat çekmektedir (Hastings ve ark., 2010). Ebeveynlerin sağlıklı ebeveynlik pratiklerini uygulamasını desteklemek ve ergenlerin kimlik gelişimi sürecini sağlıklı bir biçimde sürdürebilmesi için bu alanda yapılacak çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Kimlik gelişiminin özellikle ergenlik ve beliren yetişkinlik döneminde yoğunlaşması sebebiyle çalışma kapsamında bu yaş aralığını inceleyen çalışmalar derlenmiştir. Çalışma kapsamında PsychINFO, PubMed ve Google Scholar veri tabanları taranmış, ‘helikopter ebeveynlik (helicopter parenting)’ ‘kimlik (identity)’ ‘ergenlik ve beliren yetişkinlikte kimlik (identity during

adolescence and emerging adulthood)’ terimlerini içeren çalışmalar incelenmiştir. Hem Türkçe hem de İngilizce yayınlanan çalışmalara yer verilmiştir.

Ebeveynlerin Tutum ve Davranışlarının Ergenlerin Kimlik Gelişimi Üzerindeki Etkileri

Gençlerin kimlik keşfine başladığı ergenlik döneminde en çok ebeveynlerinin desteğine ihtiyaç duyduğu belirtilmektedir (Yalçinkaya ve ark., 2003). Ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumlarını incelemeye dair yapılan çalışmalar, ebeveynlerin gelişim sürecinde çocuklarını desteklemeleri ve çocuklarının gelişimlerine katılımlarını pozitif ebeveynlik davranışları olarak değerlendirmektedir (Wartman ve Savage, 2008). Ebeveynlerin çocuklarını birçok konuda desteklemeleri, bununla beraber çocuklarının ihtiyaçlarını ve bakış açılarını dikkate alarak bağımsızlık kazanmalarına ve karar alma becerilerine dolaylı olarak katkıda bulundukları görülmektedir (Deci ve Ryan, 2000). Ebeveynleri tarafından sağlıklı yollarla bağımsızlık kazanılmasına destek olunan çocuk ve ergenlerin yetişkinliğe geçiş sürecine daha başarılı bir biçimde uyum sağladıkları gözlenmiştir (Chirkov ve Ryan, 2001). Ebeveynlerinden yeteri kadar destek alamayan ergenlerin ise içselleştirme ve dışsallaştırma problemleri yaşadıkları ve öz düzenleme becerilerinin yeterince gelişmediği bildirilmiştir (Masten ve ark., 1998). Dolayısıyla ebeveynlerin ergenlik dönemindeki çocuklarına karşı gösterdikleri davranışlar kritik bir rol oynamaktadır.

Bununla beraber ebeveynlerin ergenlerin kimlik gelişimlerine olan etkisini inceleyen çalışmalar, kimlik gelişiminin hem ergenlerin hem de ebeveynlerin davranışlarıyla ilişkili, karşılıklı bir süreç olduğunu ortaya koymaktadır (Beyers ve ark., 2008). Yapılan araştırmalar çocuklarına ilgi, şefkat ve destek veren ebeveynlerin çocuklarıyla daha olumlu ilişkiler kurduğunu, çocukların da kimlik gelişim sürecini daha sağlıklı bir şekilde geçirdiğini belirtmektedir (Beyers ve ark., 2008). Böylece ergenlik döneminde, bireylerin ilk sosyalleşme adımlarını attığı aile ortamı, ebeveynlerle kurulan ilişkiler, ebeveynlerin tutum ve davranışları kimlik gelişiminin önemli bir parçasını oluşturmaktadır.

Ergenlik döneminde yaşanan değişimler sonucunda ebeveynlerin çocuklarına yönelik bakış açılarının değişebildiği, onları birer yetişkin olarak gördükleri bununla beraber çatışma ve anlaşmazlıkların arttığı, ebeveynlerin bu durum karşısında kimi zaman zorlanabildikleri görülmüştür (Steinberg ve Silk, 2002). Ergenler, fiziksel değişimlerin yanı sıra zihinsel açıdan yaşanan değişimlerle, çevrelerindeki olaylara yüzeysel bakmaktan çok dünyayı, çevreyi, toplumun işleyişini anlamaya çalışan, bu konular hakkında derin bir şekilde düşünebilen, toplumsal olaylar hakkında öznel görüşlere sahip olan ve bu konular hakkında fikirlerini özgürce belirtebilen bireyler haline gelirler. Bununla beraber, toplumun norm ve ahlak kurallarını sorgulayıp, toplumsal değerlerin önemini sorgulamaya başlarlar. Toplumsal, geleneksel değerleri sorgulanmanın yanında aile içinde belirlenen kuralları ve ahlaki değerleri de tartışıp değerlendirirler (Yüzbaşı ve Yılmaz 2022). Dolayısıyla, ergenlik döneminde bireylerin düşünme biçimlerinde değişimler gözlemlenmektedir. Bunun sonucunda da edindikleri farklı bakış açıları sayesinde özerkliklerini ve benliklerini kazanmaya yönelik girişimlerde bulunurlar. Ergenlerin özerkliklerini elde edebilmek için sergiledikleri davranışlar ergenlerin aileleriyle olan iletişim biçimlerini birçok açıdan etkileyebilmektedir (Steinberg ve Silk, 2002). Kimi ebeveynler ergenlerin özerklik arayışına, sorgulayan ve irdeleyen tutumlarına destekleyici bir biçimde karşılık verirken; bazı ebeveynler ise ergenlerin bu beklentilerine karşılık kontrolcü bir yaklaşım sergilemektedir (Yüzbaşı ve Yılmaz 2022). Çocukları üzerinde kontrolcü ebeveynlik yaklaşımını benimseyen anne babaların çocuklarını kendi beklentilerini karşılamaları yönünde manipüle edebildikleri görülmektedir (Pettit ve ark., 2001).

Ebeveynlerin çocuklarını kontrol etme davranışları Barber (1996) tarafından davranışsal ve psikolojik kontrol davranışları olarak iki ayrı boyutta ele alınmıştır. Barber'a (1996) göre davranışsal kontrol kavramı, ebeveynlerin çocuklarının davranışlarını izlemesi, davranışları hakkında bilgi sahibi olması ve bu davranışlar üzerinde disiplin oluşturmalarıdır. Psikolojik kontrol ise çocuğun gelişim sürecini kontrol etme ve çocuk üzerinde psikolojik manipülasyonlar uygulama davranışlarını içermektedir. Psikolojik kontrolün alan yazında birçok şekilde tanımı yapılmaktadır, ancak temel olarak çocukların kendilerini ifade edebilmelerinin ve özerklik kazanabilmelerinin önünde bir engel olarak tanımlanmaktadır (Yüzbaşı ve Yılmaz 2022). Ek olarak, davranışsal kontrolün genellikle olumlu sonuçlarla ilişkili olduğu belirtilirken; psikolojik kontrolün ise içselleştirme davranışları gibi olumsuz etkilerinin olabileceği bulunmuştur (Barber ve ark., 1994). Sonuç olarak, ebeveynlerin, ergenlik dönemindeki çocuklarının benliklerini olumsuz yönde etkileyen, katı ve keskin sınırlamalar getiren, özellikle psikolojik kontrolü içeren tutum ve davranışlarda bulunmaları kimlik gelişim sürecini engelleyen bir etmen olarak karşımıza çıkmaktadır (Barber, 1996). Kimlik gelişimine dair yapılan kuramsal çalışmalara göre, ergenin içinde bulunduğu sosyal bağlamlar ve ebeveynin algılanan kontrolcü davranışları göz önünde bulundurulduğunda kimlik gelişim sürecini sağlıklı bir biçimde geçiren ergenlerin yetişkinliğe, yetişkinliğin getirmiş olduğu rollere daha rahat uyum sağladıkları görülmüştür (Luyckx ve ark., 2008).

Aşırı Korumacı Ebeveynlik

Ebeveynlik tutumlarını incelemek üzere son yıllarda yapılan çalışmalar, anne babaların çocuklarına aşırı ilgili davrandıkları ve gelişimsel açıdan çocukları üzerinde olumsuz etkilere yol açacak uygulamalarda bulunduklarını göstermektedir (LeBlanc ve Lyons, 2022). Son dönemde yapılan çalışmalar beliren yetişkinlik dönemindeki 18-25 yaşındaki bireylerin birçoğunun ebeveynlerine bağılılık oranlarının oldukça yüksek olduğunu bulmuştur (Segrin ve ark., 2012). Ancak ergenlikten yetişkinliğe geçişteki süreçte, ergenlerin fiziksel, bilişsel açıdan olgunlaştıkça, ebeveynlerin de kontrolcü ve korumacı davranışlarının buna göre azalması beklenmektedir. Öte yandan ergenlerin büyüdüğü çevre yapısı, bireysel ve gelişim özellikleri ebeveynlerin tutum ve davranışlarını etkilemektedir (LeBlanc ve Lyons, 2022). Ebeveynlerin müdahaleleri gerçek çevresel tehlikelerle uyumlu olmadığında, çocuklarının bireysel özgürlüklerini sınırlayacak bir boyuta ulaştığında aşırı korumacı ebeveynlik davranışlarının ortaya çıktığı görülmektedir (Thomasgard ve Metz, 1993; Ungar, 2009). Dolayısıyla ebeveynlerin kontrolcü ve aşırı korumacı davranışlarının çevrenin etkisiyle şekillenebileceği belirtilebilir.

Aşırı korumacı ebeveynliğin ergenlerin gelişimi üzerindeki etkilerine dair birçok çalışma yürütülmüş ve araştırma bulguları bu tarz ebeveynliğin bazı belirgin, ayırt edici özelliklerinin olduğunu ortaya koymuştur. Yapılan bir çalışmaya göre, aşırı korumacı ebeveynlik ilk olarak yüksek düzeydeki ebeveyn müdahalesini ve yaşa uygun olmayan biçimdeki bağımlılığı içermektedir (Segrin ve ark., 2012). İkinci olarak, aşırı korumacı ebeveynlerin çocuklarının olgunluğunu, çevrenin güvenliğini dikkate almaksızın yeterli düzeyde esnek davranmadıkları gözlemlenmektedir. Bu esnekliğin yeterince sergilenmemesinin altında yatan nedenin ise ebeveynlerin çocuklarının gelişimlerinin sağlıklı bir biçimde ilerlemeyeceği ve çevrenin tehlikeli olduğu düşüncesinin yarattığı aşırı kaygı olduğu düşünülmektedir (Ungar, 2009). Son olarak aşırı korumacı ebeveynlerin çocuklarını sürekli izleyerek, kontrol ederek çocuklarının nasıl düşünüp davranmaları gerektiğine müdahale ettikleri, çocuklarının başarılı olmalarına yönelik yüksek beklentilere sahip oldukları görülmektedir (Locke ve ark., 2012). Ebeveynlerin bu tarz izleme davranışları çocuk ve ergenlerin özerkliklerini engelleyen davranışsal ve psikolojik kontrol davranışlarını da kapsamaktadır (LeBlanc ve Lyons, 2022).

Öte yandan ergenlerin yetişkinliğe geçiş sürecinde, ebeveynlerin aşırı korumacı davranışlarının etkilerini incelemek de önem kazanmaktadır ve özellikle bu dönemde gençlerin yaşlarına özgü olarak özerkliğe daha çok ihtiyaç duydukları belirtilmektedir (Padilla-Walker ve Nelson, 2012). Ancak müdahaleci ebeveynlik tarzıyla yetişen beliren yetişkinlik dönemindeki gençlerin eğitim, kariyer gibi önemli görevlerde daha az kişisel karar aldıkları bulunmuştur (Padilla-Walker ve ark., 2012). Bu sebeple davranışsal ve psikolojik kontrol davranışlarını içeren aşırı korumacı ebeveynliğin risk faktörlerine sahip olduğuna dair çalışmalar ortaya konmuştur (Luyckx ve ark., 2007; Nelson ve Padilla-Walker, 2011). Bununla beraber ergenlerin ve beliren yetişkinlik dönemindeki gençlerin gelişiminde benzer risk faktörlerine yol açan bir başka müdahaleci ebeveynlik davranışlarına sahip helikopter ebeveynlik kavramının incelenmesinin önemine de işaret edilmektedir (Padilla-Walker, 2012).

Helikopter Ebeveynlik

Araştırmalar aşırı korumacı ebeveynlik davranışlarıyla ortak özellikler taşıyan helikopter ebeveynlik kavramını ve bu kavramın ebeveynlerin çocuklarının gelişimlerine olan etkisini incelemektedir. Alan yazında yapılan çalışmalar helikopter ebeveynliğin diğer ebeveynlik tutum ve davranışlarıyla benzer olan ve olmayan yönlerini ele almaktadır. Buna yönelik yapılan bazı çalışmalar helikopter ebeveynliğin aşırı korumacı ebeveynlikle ortak özelliklere sahip olduğunu ifade etmektedir (Luebbe ve ark., 2018). Öte yandan helikopter ebeveynliğin hem pozitif ebeveynlik olarak belirtilen açıklayıcı otoriter (demokratik) ebeveynlikle hem de olumsuz olarak görülen otoriter ebeveynlik stilleri ile ilişkili olmadığına dair görüşler de bulunmaktadır (Maccoby ve Martin, 1983; Odenweller ve ark., 2014; Segrin ve ark., 2012). Bu görüşü temel alarak yürütülen çalışmalar, helikopter ebeveynliğin diğer ebeveynlik pratiklerinin bazı öğelerini barındırabileceğini belirtse de helikopter ebeveynliğin kimi noktalarda diğer ebeveynlik stillerinden farklı olarak ele alınması gerektiği yönündedir (LeMoyne ve Buchanan, 2011; Luebbe ve ark., 2018; Schiffman ve ark., 2014). Dolayısıyla helikopter ebeveynlik her ne kadar diğer ebeveynlik stilleriyle ortak veya benzer özelliklere sahip olsa da farklı bir ebeveynlik boyutu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Helikopter ebeveynliğin literatürde birçok tanımı bulunmaktadır ancak temel olarak, çocuklarının hayatlarına aşırı müdahil olan, çocukların özerklik gelişimine fırsat tanımayan ve olumsuz ebeveyn pratiklerini uygulayan aşırı korumacı ebeveynlik olarak tanımlanmaktadır (Segrin ve ark., 2012). Ek olarak, yıllar içinde değişen ebeveynlik tutumları göz önünde bulundurulduğunda çocuklarına bağımsızlık kazandırma konusunda zorlanan ebeveynleri tanımlamak amacıyla da bu kavram kullanılmaktadır (Padilla-Walker ve Nelson, 2012). Helikopter ebeveynlerin kimlik gelişimi için oldukça önemli olan akademik ve kariyer konularında, sosyal ve romantik ilişkilerde çocuklarının kararlarına ve yaşantılarına gelişimsel açıdan uygunsuz bir biçimde müdahalelerde bulundukları, çocuklarını sürekli korumak istedikleri görülmektedir (Shoup ve ark., 2009).

Helikopter ebeveynlik kavramı, ilk olarak Haim Ginott tarafından 1966 senesinde ortaya atılmıştır, anne babaların erken çocukluk döneminden itibaren çocuklarının tüm davranışlarını izlemek için tıpkı bir helikopter gibi onların çevresinde bulunduklarını belirtmiştir (akt. Ganaprakasam, 2018). Bu kavram oldukça ilgi çekici bulunmuş, kavram her ne kadar Ginott tarafından ortaya atılsa da Cline ve Fay (1990) bu ebeveynlik stilini kavramsallaştırmıştır. Helikopter ebeveynler pervane gibi çocuklarının etrafında dönen, çocuklarının yaşadıkları en ufak problemleri çözmek için çabalayan, yaşanan her olaya anında müdahale eden ebeveynler olarak tanımlanmıştır. Bu tanıma ek olarak, helikopter ebeveynlerin diğer ebeveynlere kıyasla daha kaygılı ve bağımlı oldukları, çocuklarının yaşamlarına aşırı bir biçimde katılım gösterdikleri

ancak bu özelliklerin yanında çocuklarına karşı sıcaklık içeren davranışlarda bulundukları görülmüştür (Filiz ve Doğan, 2023). Bu ebeveynlerin çocuklarının yaşadıkları olay sonrasında yaşayabilecekleri stresli durumları yaşamamaları için çabaladıkları, çocuklarının yaptıkları tutum ve davranışları onaylamak için sürekli yanlarında bulundukları görülmektedir.

Bununla beraber, helikopter ebeveynlerin, eğitim düzeylerinin ve maddi gelirlerinin yüksek olduğu böylece çocuklarına daha çok zaman ayırabilmeleri gibi ortak özelliklerinin olduğu görülmüştür (Kantrowitz ve Peg, 2006). Bu ebeveynlerin yeterli imkana sahip olmaları helikopter ebeveynlik davranışlarını pekiştiren bir etken olabileceği fikrini doğurmaktadır. Yeterli maddi imkanı ve zamanı olan ebeveynlerin çocukların hayatlarına sıklıkla müdahale etmeye uygun koşullara sahip oldukları, enerjilerini ve ilgi odaklarını çocuklarına yöneltebildikleri görülmüştür (Odenweller ve ark., 2014). Türkiye’de Yılmaz (2020) tarafından 11-22 yaş aralığındaki 1490 çocuk, ergen ve gençle yapılan, ebeveynlerinden algılanan helikopter ebeveynlik davranışlarının incelendiği çalışmadaki katılımcıların yarısından fazlasının (%57) tek çocuk olduğu; kalan katılımcıların ise en az iki kardeş olduğu belirtilmektedir. Ek olarak algılanan helikopter ebeveynlik davranışlarını bildiren çocuk ve ergenlerin %42’si ilk çocuk, %29’unun üçüncü çocuk bunu da %28 ile ortanca çocuklar takip etmektedir. Kardeşi olmayan tek çocukların ebeveynlerinden algıladıkları helikopter ebeveynlik davranışlarının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bu durum ebeveynlerin tek çocuk sahibi olmalarının tüm ilgi, zaman ve yatırımını çocuklarına yaptığı fikrini doğurmaktadır. Özetle, helikopter ebeveynliğin hem bireysel hem de çevresel koşullarla ilişkili ve dinamik bir süreç olduğu belirtilebilmektedir.

Helikopter Ebeveynliği Etkileyen Faktörler

Ebeveynlerin çocuklarının yaşantılarına sıklıkla müdahale etmeleri, aşırı korumacı ebeveynlik davranışları sergilemelerinin altında yatan sebepler farklı araştırmalar tarafından incelenmiştir. Helikopter ebeveynlerin bu davranışları sergilemelerinin altında yatan temel motivasyonun çocuklarını üzüntü, korku ve kaygı gibi olumsuz nitelendirilen duygulardan korumak olduğu görülmektedir (Segrin ve ark., 2012). Buradan hareketle ebeveynlerin bu davranışlarda bulunmalarının iyi niyetle yapıldığı belirtilmektedir. Ancak bu davranışların beklenen sonucun aksine çocukların gelişim sürecine olumlu yönde bir katkısının olup olmadığı tartışılmaktadır. Yapılan çalışmalar ebeveynlerin çocuklarını koruma amacıyla uyguladıkları helikopter ebeveynlik davranışlarının, çocuklarının yaşından bağımsız bir biçimde olumsuz etkilerini ortaya koymaktadır. Segrin ve arkadaşları (2013) tarafından yapılan bir çalışma ebeveynlerin çocuklarını koruma amacıyla uyguladıkları helikopter ebeveynliğin çocuklarda depresyon ve anksiyete ile ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır. Böylece ebeveynlerin yaşamış oldukları kaygı, korku ve endişe duygularını çocuklarına da aktarılabilmesi ifade edilmektedir.

Güçlü ve Çok (2021) tarafından yapılan bir çalışmada helikopter ebeveynliğin nedenleri belli başlıklar altında incelenmiştir. İlk olarak, ebeveynlerin ve çocuklarının kaygı seviyelerinin yüksek olması ve hassas olmaları başlıca etkenlerden biri olarak ele alınmaktadır. Ebeveynler yüksek kaygılarını kontrol altına alamamaları sebebiyle çocukları üzerinde daha sık kontrol edici davranışlarda bulunmaktadır (Segrin ve ark., 2013). Ebeveynlerin kaygılarını yeterince kontrol altına alamayıp bu durumu çocuklarına yansıtmaları, özellikle ergenlik döneminde olan çocuklarının meslek, iş, arkadaşlık gibi önemli konularda seçenekleri inceleyip, deneyimleme fırsatlarında engelleyici bir etkisi olabilmektedir.

İkinci olarak, gençlerin karşılaştıkları problemlerin ebeveynleri tarafından çözüme kavuşturulması, gençlerin yaşamlarındaki kritik konular karşısında yeterli deneyim elde etme fırsatlarını sekteye

uğratmaktadır (Güçlü ve Çok, 2021). Böylece helikopter ebeveynlik, çocuklarının işlerini kolaylaştıran, tüm problemleri ortadan kaldırmaya istekli bir ebeveynlik profili çizmektedir. Ebeveynlerin buna yönelik yapmış oldukları davranışlar sonucunda ergenlerin yetişkinlik döneminde yaşadıkları yoğun duyguları dengelemekte zorlandıkları gözlemlenmiştir (Güçlü ve Çok, 2021). Erken dönemlerden itibaren tüm problemlerin çözümünde, aktif rol almayan, sorumluluk üstelenmeyen ergenlerin yetişkinlikte de bu problemlerin bir başkası tarafından kolaylıkla çözülebileceği şeklinde davranma eğilimleri bulunabilmektedir, hatta bu ebeveynlik stiliyle yetişen çocuk ve ergenler problemlerin çözümünün kendi lehine olması şeklinde sonuçlanmasını beklemektedirler (Kovach, 2019). Bu durumun da ergenler açısından herhangi bir gelişim alanında yeterince sorumluluk almamasına yol açtığı belirtilmektedir.

Bir diğer etkenin, helikopter ebeveynlik davranışlarında bulunan ebeveynlerin çocuklarını daha iyi koşullarda yetiştirmek, çocuklarının hata yapmalarına engel olmak, çocuklarının yetişkinlikte pişmanlık duygularını yaşamalarının önüne geçmek amacıyla bu davranış biçimini benimsedikleri düşünülmektedir (Rousseau ve Sharf, 2018). Ebeveynlerin kimi zaman yaşamış oldukları olumsuz durumlardan çocuklarını koruma iç güdüsüyle, kendi tecrübelerinden yola çıkarak, yaşanabilecek olası pişmanlıkları telafi edici bir yaklaşımda bulundukları belirtilebilir. Sonuç olarak, bu davranışların altında yatan sebebin yine de çocuklarının gelişim süreçlerinde olumlu bir amaca hizmet etmek için yapıldığı söylenebilir (Güçlü ve Çok, 2021).

Öte yandan günümüzde cep telefonu kullanımının yaygınlaşmasıyla beraber ebeveynlerin çocuklarıyla iletişim kurma biçiminin değiştiği, dolayısıyla ebeveynlerin helikopter ebeveynlik davranışlarında bulunmalarına uygun bir zemin hazırlayabileceği belirtilmektedir (Çok ve Güçlü, 2021). Aynı zamanda iletişim kanallarının artması ebeveynlerin çocuklarının davranışlarını izlemelerini (monitoring) kolaylaştırabileceği ve ebeveynlerin helikopter ebeveynlik davranışlarında bulunmalarına yol açabileceği belirtilmektedir (Çok ve Güçlü, 2021). Cep telefonu kullanımının artması ebeveynlerin çocuklarına dair daha fazla bilgiye anında ve kolaylıkla ulaşarak çocuklarına yardımcı olmaya çalıştıkları, çocuklarını yaşadıkları sorunlardan korumak amacıyla helikopter ebeveynlik davranışlarında bulunmalarına neden olabileceği belirtilmektedir (Arslan ve Kırıl, 2022). Bu sebeple iletişim araçlarının bu denli yaygın kullanımının ebeveynler ve çocukları arasında ‘elektronik bir bağ’ oluşturduğu ifade edilmiştir (Chen ve Katz, 2009).

Son olarak, ebeveynlik tutumlarında bireysel özelliklerin dışında toplumsal rollerin, kültürel etmenlerin, ebeveynlerin aile yapılarının incelenmesi helikopter ebeveynliğe dair derinlemesine bilgi edinme konusunda önem taşımaktadır. Çocuklara ebeveynlerinden algıladıkları ebeveynlik stilleriyle ilgili soruları yöneltildiğinde, çocukların çoğunlukla annelerinin tutum ve davranışlarını temel alarak bu soruları yanıtladıkları gözlemlenmiştir (Güçlü ve Çok, 2021). Yapılan bir başka çalışmada, annelerin babalara kıyasla helikopter ebeveynlik davranışlarını daha sık uyguladığı bulunmuştur (Schiffrin ve ark.,2017). Bu bulgunun, çocukların algıladıkları ebeveynlik rollerine dair de ipucu verdiği, ebeveynlik ve bakım veren rollerini annelerin babalara göre daha fazla üstlendiği fikrini benimsedikleri söylenebilir (Rousseau ve Scarf, 2015). Yılmaz (2020) tarafından yapılan çalışmada da bu bulguyu destekler nitelikte sonuçlar elde edilmiştir. Türkiye’deki helikopter ebeveynlik profilinin incelenmesine dair yürütülen çalışmada annelerin helikopter ebeveynlik davranışlarını babalara kıyasla daha fazla uyguladıkları görülmektedir. Dolayısıyla annelerin çocukları tarafından çoğunlukla asıl bakım veren olarak görülmesi, helikopter ebeveynlik davranışlarının sıklıkla anneler tarafından uygulanması, annelerin, babalara kıyasla, çocukları üzerindeki etkisinin daha büyük bir paya sahip olduğu fikrini akla getirmektedir.

Helikopter Ebeveynliğin Ergenlikteki Kimlik Gelişimi Üzerindeki Etkileri

Ergenlik ve yetişkinliğe geçiş bireylerin yaşamlarına dair kritik seçimlerde bulundukları dönemlerdir. Özellikle ergenler için kimlik gelişimi önemli bir gelişimsel görevi temsil etmektedir (Crocetti ve ark., 2016). Kimlik gelişimi bireyler arası ilişkiler, eğitim, kariyer, romantik ilişkiler de dahil olmak üzere bireylerin araştırma yaptıkları, denemelerde bulundukları ve karar aldıkları süreci temsil eder. Dolayısıyla kimlik gelişimi bireylerin yaşama dair birçok konuda hedeflerini belirleme, keşfetme ve karar verme süreci sonucunda şekillenmektedir (Schwartz ve ark., 2013). Ancak kimlik gelişiminde yalnızca ergenlerin bireysel özellikleri veya seçimleri değil, çevrenin de etkisi incelenmektedir. Ebeveynlerin tutum ve davranışları, ergenlerin kim olduklarına dair fikir edinebilmesi, kimliğini oluşturabilmesi ve topluma uyum sağlamasında oldukça önemlidir. Bu noktada ebeveynlerin çocuk yetiştirme davranışlarının önemi ortaya çıkmaktadır. Ergenler bu dönemde ebeveynlerinin yönlendirmelerine, aldıkları kararlarda onların fikirlerine ve desteklerine ihtiyaç duymaktadır (Yalçinkaya ve Şanlı, 2003). Bu sebeple anne ve babalar ergenlik dönemine kadar çocuklarının zorlandıkları ve kritik kararlar almaları gereken durumlarda çoğu zaman destekleyici konumundadır (Blos, 1967). Ancak bu destekleyici tutum kimi zaman aşırı korumacı ebeveynlik davranışlarına da dönüşebilmektedir. Bu noktada ebeveynlerin destek olma amacıyla çocuklarına karşı gösterdikleri tutum ve davranışların, gençlerin bireysel karar alma ve özerklik gelişimi sürecini nasıl etkilediği tartışılmaktadır.

Helikopter ebeveynliğin ortaya çıkışı ve nedenleri birçok kuram çerçevesinde ele alınmıştır. Bireylerin psikolojik temel ihtiyaçlarını ele alan Öz Belirleme Kuramı, yetişkinliğe geçiş sürecinde gerekli olan özerklik, yeterlik ve ilişkisellik kavramları çerçevesinde şekillenmektedir ve bu kavramlar kuramın yapı taşı oluşturmaktadır (Schiffrin ve ark., 2014). Özerklik, bireylerin herhangi bir baskı altında olmadan kendi seçimleriyle özgür bir biçimde karar alabilmesidir. Bireyler bağımsız kararlar alabildiğinde davranışlarının sonuçlarının sorumluluğunu da alabilmektedir (Costa ve ark., 2015). Yeterlik, bireylerin bulundukları davranışlarda etkin olmaları, kendilerini aldıkları kararlarda yetkin hissetmeleri olarak tanımlanmaktadır (Deci ve Ryan, 2000). Helikopter ebeveynlerin çocuklarının karşılaştıkları en ufak bir problemde çözüm bulmaya çalışmaları, çocuklarının yeterlik duygularını olumsuz yönde etkileyebileceği fikrini doğurmaktadır. Son olarak, ilişkisellik ihtiyacı ise bireylerin çevrelerindeki diğer kişilerle kurabileceği yakın ilişkileri temsil etmektedir (Deci ve Ryan, 2000). Yapılan çalışmalar helikopter ebeveynlik davranışlarının müdahaleci ve kontrolcü davranışlarla açıklıyor olsa da bu ebeveynlik biçiminin ilişkisellik boyutunu karşıladığı, bu ebeveynlerin çocuklarıyla yakın ilişki içerisinde olduğu görülmektedir (Filiz ve Doğan, 2023). Helikopter ebeveynlerin, bu bileşenlerden özerklik ve yeterlik konusunda yüksek düzeyde kontrol davranışlarında bulundukları için gençlerin psikolojik sağlığına olumsuz etkilerde bulundukları belirtilmektedir (Schiffrin ve ark., 2014; Segrin ve ark., 2013;). Öte yandan, helikopter ebeveynler kontrolcü davranışlarla çocuklarının deneyimlerini ve özerkliklerini kısıtlayıcı davranışlarda bulunurken, çocukları ile yakın ve sıcak ilişkiler kurarak bu ihtiyaçlarını karşıladıkları gözlemlenmektedir.

Ergenlik dönemine kadar ebeveynlerin çocuklarının gelişimleri üzerinde daha çok söz sahibi oldukları, yönlendirmelerinin ve katılımlarının daha yüksek olduğu söylenebilir. Ancak ergenlik dönemiyle beraber gençlerin bireyselleşmek için özerk hareket etme isteklerinin arttığı görülmektedir. Ergenlerin bağımsızlık ve özerkliklerini kazanabilme sürecini başarıyla sürdürebilmeleri, ebeveynlerin bu süreçte çocuklarının özerk davranışlarına izin vermeleriyle gerçekleşmektedir (Segrin ve ark., 2012). Kimlik gelişim sürecinde ergenlerin deneme yanılma yoluyla deneyim kazandıkları göz önünde bulundurulduğunda, helikopter ebeveynlerin ergenlerin bu dönemde kazanması gereken önemli becerileri pratik etme fırsatlarına engel oldukları gözlemlenmiştir (Hastings ve ark., 2010). Yeterli pratiğe ve deneyime sahip olmayan

bireylerin yetişkinlik dönemine geçtiklerinde birçok açıdan zorlanabilecekleri, dolayısıyla bağımsız bireyler olmalarının güçleşeceği belirtilmektedir (Padilla-Walker ve Nelson, 2012). Öte yandan ebeveynlerin çocuklarına sürekli müdahalelerde bulunmaları sonucunda bireyselleşme açısından ergen ve ebeveyn arasındaki sınırın ortadan kalktığı, bu ilişkinin iç içe geçtiği bilinmektedir (Munich ve Munich, 2009). Bu durum ergenin kimlik gelişiminde birçok olumsuz etkiye sebep olabilmektedir. Ergenlerin bağımsız bir kimlik edinebilme sürecinin sekteye uğradığı, kendi deneyimlerini edinemedikleri için birçok alanda yeterli bilişsel temsile sahip olmadıkları ve duygularını adlandırmakta zorlandıkları gözlemlenmiştir (Munich ve Munich, 2009). Bu bilgilerden hareketle özellikle ergenlik döneminde bireyselleşme fırsatı verilmediğinde ergenlerin kimlik oluşumu sürecinde zorlandıkları belirtilmektedir.

Öte yandan Erikson (1959) bireylerin kimlik gelişimi için en kritik dönemin 13 ve 19 yaşları arasındaki dönem olduğunu ifade etmiştir. Bu dönem boyunca gençlerin rol karmaşaları yaşayabileceklerini, ancak bu rol karmaşalarının yaşanmasıyla beraber kimlik gelişim sürecinin üniversite yılları boyunca sürebileceğinin de altını çizmektedir. Bulgular, helikopter ebeveynlerin bu yaş dönemindeki etkilerinin yoğun olduğunu gösterse de ergenlerin üniversitede eğitim almak amacıyla evden ayrıldıklarında ebeveyn kontrolünün azaldığı ve bu süreç boyunca kimlik gelişiminde hala değişimlerde bulunmak için fırsatları olduğunu göstermektedir (Kovach, 2019). Ek olarak, ergenlerin üniversiteye geçtikten sonraki değişimlerini incelemek, helikopter ebeveynliğin ergenlerin kimlik gelişimleri üzerindeki uzun süreli etkilerine dair çıkarımlarda bulunabilmek açısından önemlidir. Luebbe ve arkadaşları (2018) tarafından yapılan bir çalışmada, helikopter ebeveynlik tarzı ile büyüyen 17-30 yaş arasındaki gençlerin akademik işlevsellik ve karar alma davranışları incelenmiş ve bu gençlerin karar verme becerilerinin ve akademik başarılarının daha düşük olduğu görülmektedir. Bununla beraber anne babalar helikopter ebeveynlik davranışlarında bulunmadan çocuklarına daha az müdahale ederek onların yaşantılarına dair bilgi edinme davranışlarında bulunduklarında, gençlerin karar alma becerilerinin daha çok geliştiği ve akademik başarılarının ise daha yüksek olduğu bulunmuştur (Luebbe ve ark., 2018).

Öte yandan üniversite yaşantısı yalnızca akademik başarının elde edilmesinden çok, gelecekteki yetişkinlik yaşamına dair de pek çok deneyimin kazanıldığı bir dönemdir. Yalnızca eğitim programı, kuramsal dersler ve uygulamalar dışında bireylerin üniversite yaşamına uyum sağlamaları da kimlik gelişimi açısından kritiktir. Örneğin, Darlow ve arkadaşları (2017) tarafından yapılan bir çalışmada beliren yetişkinlik dönemindeki bireylerin üniversiteye uyum sağlama becerisiyle helikopter ebeveynlik davranışları arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu çalışma kapsamında gençlerin üniversiteye uyum sağlama becerileri akademik başarıyı ölçen notlar, akademik ve üniversite ortamındaki sosyal ortamlardaki uyumlarına göre incelenmiştir. Helikopter ebeveynlik stiliyle yetişen beliren yetişkinlik dönemindeki gençlerin öz yeterliliklerinin daha düşük olduğu ve üniversiteye uyumlarının daha zayıf olduğu bulunmuştur (Darlow, 2017). Dolayısıyla helikopter ebeveynliğin etkilerinin ergenlikten beliren yetişkinlik dönemine dek devam ettiği görülmektedir.

Kimlik keşfi sürecinde kariyer, akademik hayat ve romantik ilişkiler konusundaki deneyimler ve alınan kararlar önemli olsa da sosyal beceriler de bu kritik sürecin önemli bileşenleri arasındadır. Helikopter ebeveynler çocuklarının sosyal yaşamlarında yaşadıkları en ufak sorunu dahi çözerek, çocuklarının davranışlarında aşırı kontrolcü davrandıkları için onların sosyal becerilerinin gelişimini de olumsuz etkilemektedir. Özellikle helikopter ebeveynlik davranışlarıyla büyüyen ergenlerin akran gruplarında ve arkadaşlık ilişkilerinde kendilerini yetersiz hissettikleri bulunmuştur (Güçlü ve Çok, 2021). Dolayısıyla ergenlerin yaşadıkları olumsuz durumlarla başa çıkma konusundaki becerileri de yeterince gelişmemektedir (Earle ve LaBrie, 2016). Her ne kadar ergenler üniversiteye geçtiklerinde helikopter ebeveynlerin daha az

müdahale etme olanakları olsa da bu davranışların tamamen sona ermediği, hatta kimi ebeveynlerin bu davranışları sürdürdükleri görülmektedir. Örneğin, helikopter ebeveynlik davranışlarında bulunan bir annenin çocuğunun oda arkadaşı ile rahatsız olduğu bir durumla ilgili yurttaki yetkili kişilere ulaşp şikayette bulunduğu ve bu sorunu çözmeye çalıştığı görülmüştür (Padilla-Walker, 2012). Yine bir başka helikopter ebeveyn çocuğunun yeterli notu alamaması sonucunda üniversitedeki profesöre ulaşp, çocuğunun daha yüksek bir not alabilmesi için uğraşmaktadır (akt. Taymaz, 2019). Dolayısıyla helikopter ebeveynliğin ergenlik döneminde sıklıkla yapılmasının yanında bu davranışların çocukların bulunduğu ortamlara göre farklı müdahale biçimlerine evrildiği gözlemlenmektedir. Bu sebeple çocuklarının çözmesi gereken problemleri çözmeye çalışarak sosyal yeterliliklerini, dolayısıyla kimlik gelişiminin zayıflamasında helikopter ebeveynliğin önemli bir payının olduğu düşünülmektedir (Edwards ve Liu, 2002).

Gelişimin yaşam boyu devam ettiği düşünüldüğünde, erken gelişim dönemlerinde yeterli fırsatlar tanınmadığında gençler sonraki gelişim dönemlerinde de bu durumdan psikolojik veya fiziksel olarak etkilenebilmektedir. Helikopter ebeveynliğin ergenlerin kimlik gelişimine olan etkisi incelendiğinde araştırmalar, ergenlerin psikolojik sağlığının bu tür ebeveynlik davranışlarından etkilendiğini göstermektedir (Segrin, 2013). Helikopter anne babaların ergenlerin yaşamlarına aşırı müdahale etmeleri, tüm problemleri çocuklarının yerine çözmeleri sebebiyle ebeveynlerin çocuklarına yönelik yüksek beklentiye girebilecekleri sonucunu doğurmaktadır (Ganaprakasam, 2018). Bununla beraber Munich ve Munich'in (2009) yaptığı çalışmaya göre helikopter ebeveynler çocuklarının rekabetçi bir ortamda başarılı olamayacağından korkmaları sebebiyle de çocuklarının daha başarılı olması için aşırı çaba gösterdikleri bulunmuştur. Ebeveynlerin bu beklentilerini karşılamak üzere çocuklarının yaşamlarına aşırı katılımlarının ergenler üzerinde strese yol açabileceği düşünülmektedir. Yapılan çalışmalar helikopter ebeveynliğin çocukların öğrenme ve gelişim sürecini etkilediği yönündeki düşünceyle tutarlı sonuçlar ortaya koymakta ve helikopter ebeveynlik davranışlarının çocukluk döneminde dahi çocuklar üzerinde öz düzenleme eksikliğine ve kaygıya yol açtığını göstermektedir (Srivastav ve Mathur, 2020). Bunun yanında yapılan çalışmalar, aşırı korumacı ebeveynlerin çocuklarının yüksek depresyon riskine sahip olabileceğini göstermektedir (Love ve Thomas, 2014; Patock-Peckham ve Morgan- Lopez, 2009). Bu bulguyla beraber, helikopter ebeveynliğin aşırı korumacı ebeveynlik stiliyle ortak noktalarının bulunduğu göz önünde bulundurulduğunda helikopter ebeveynlerin çocuklarının da risk grubunda olabileceği fikrini doğurmaktadır. Helikopter ebeveynlik stiliyle yetişen gençlerin akademik başarısını inceleyen bir başka çalışmada ise çarpıcı sonuçlar elde edilmiş, algılanan helikopter ebeveynlik davranışlarının gençlerin akademik yaşantısına olan etkileri ortaya konmuştur. Gençler tarafından algılanan helikopter ebeveynlik davranışlarının gençlerin okula bağlılıklarının düşmesiyle ilişkili olduğu savunulmaktadır (Padilla-Walker ve Nelson 2012). Yapılan çalışmadan elde edilen bulgulara göre, algılanan helikopter ebeveynliğin gençlerin okul tükenmişliği düzeyini etkilediğini göstermektedir. Bununla beraber helikopter ebeveynlik davranışlarıyla yetişen gençlerin okul tükenmişlikleriyle ilişkili olarak psikolojik ve fizyolojik semptomlar geliştirme riskinin de yüksek olduğu belirtilmektedir (Padilla-Walker ve Nelson 2012).

Öte yandan alan yazında yapılan çalışmalar her ne kadar helikopter ebeveynliğin kimlik gelişimindeki olumsuz sonuçları üzerinde dursa da helikopter ebeveynliğin olumlu etkilerinin olduğunu gösteren çalışmalara da rastlanmaktadır. Padilla-Walker ve arkadaşları (2012) helikopter ebeveynliğin diğer ebeveynlik tutumlarıyla ilişkisini, genel ebeveynlik tutumlarını ve çocukların ebeveynleriyle olan ilişkisini incelemek üzere üniversite öğrencileriyle bir çalışma yürütmüştür. Çalışma kapsamında helikopter ebeveynliğin diğer ebeveynlik boyutlarıyla ilişkisi incelenirken ebeveynlerin çocuklarına karşı göstermiş oldukları sıcaklık ve özerklik düzeyleri, ebeveynlerin çocuklarının yaşamlarına katılım dereceleri ele alınmış ve bu kavramların diğer ebeveynlik davranışlarından ayırt edici nitelikte olduğu düşünülmüştür (Hart ve

ark., 2003). Bulgular helikopter ebeveynlerin çocuklarının yaşamlarına yüksek katılım göstermeleri, çocuklarına birçok konuda rehberlik sunabilmeleri ve duygusal destekte bulunmaları açısından olumlu bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Öte yandan, bu olumlu sonuçların yanında genç yetişkinlerin özerklik ve okula katılım düzeyleriyle negatif yönde bir ilişki bulunmuştur (Padilla-Walker ve Nelson, 2012). Yapılan bu çalışmada helikopter ebeveynliğin kimlik gelişimine olan etkisi düşünüldüğünde, genç yetişkinlerin kariyer, meslek seçimi ve evlilik gibi kritik konularda ebeveynleri tarafından desteklenebilecekleri; ancak özerklik, bağımsız karar alabilme konusunda kısıtlandıkları belirtilmektedir. Kore’de yapılan bir başka çalışmada ise helikopter ebeveynliğin gençlerin yetişkinliğe geçiş sürecinde olumlu etkileri olduğunu gösteren sonuçlara ulaşılmıştır (Lee ve ark., 2014). Bulgular, helikopter ebeveynlik davranışlarının farkında olan gençlerin, ebeveynlerinden maddi ve psikolojik destek aldıkları için ebeveynlerine duygusal olarak yakınlık duyduklarını göstermektedir. Yapılan bir başka çalışma ise yine ebeveynlerinin helikopter ebeveynlik davranışlarının farkında olan gençlerin ebeveynleriyle olan yakınlık düzeyinin yüksek olduğu bulunmuştur (Choi, 2015). Ancak psikolojik ve davranışsal kontrol davranışlarında bulunan, aşırı korumacı tutum ve davranışları içeren helikopter ebeveynliğin kimi açılardan olumlu etkilerinin varlığı ortaya konsa da tüm bulgular bir arada incelendiğinde helikopter ebeveynliğin pozitif ve açıklayıcı otoriter (demokratik) ebeveynlik anlayışından oldukça uzak olduğu, özellikle kimlik gelişimi açısından ergenler ve gençler üzerindeki olumsuz etkilerinin göz ardı edilemeyeceği söylenebilir.

Sonuç ve Tartışma

Bu çalışmada helikopter ebeveynlik davranışlarının ergenlerin kimlik gelişim sürecine etkileri önceki araştırma bulguları eşliğinde incelenmiştir. Nispeten yeni bir kavram olarak karşımıza çıkan, yeni bir ebeveynlik boyutu olarak nitelendirilen helikopter ebeveynlik davranışlarının altında yatan sebepler ele alınmıştır. Bunun yanında ergenlik döneminde helikopter ebeveynlik tarzıyla büyüyen gençlerin, üniversite için evden ayrıldıktan sonraki kimlik gelişim süreçleri de incelenmiştir. Ancak diğer ebeveynlik davranışlarından farklı bir boyut olarak ele alınan helikopter ebeveynliğin beliren yetişkinlik dönemindeki etkilerine yer veren çalışmaların oldukça kısıtlı olduğu görülmüştür.

Bununla beraber helikopter ebeveynliğin kavramsal açıdan henüz tamamen açıklığa kavuşmayan noktalarının olduğu da belirtilmektedir (Güçlü ve Çok, 2021). Helikopter ebeveynlerin çocuklarına karşı göstermiş olduğu duyarlılık düzeyi, fazla kontrolcü davranışları ve katılımlarının yüksek olması sebebiyle aşırı korumacı ebeveynlik davranışlarıyla ortak noktalara sahip olduğu; öte yandan diğer ebeveynlik boyutlarından bambaşka bir ebeveynlik stili olduğu konusunda birbirinden farklı görüşler bulunmaktadır (LeMoyne ve Buchanan, 2011; Segrin, ve ark., 2012). Helikopter ebeveynlik davranışlarıyla büyüyen ergenlerin anne babalarının davranışlarını değerlendirdikleri bir çalışmada, ergenler, anne babalarının duygusal destekte bulunmalarını ve gerektiğinde rehberlik etmelerini olumlu karşılarlarken; özerkliğin gelişimi ve bağımsızlık konularında ebeveynlerini yetersiz gördüklerini belirtmişlerdir (Padilla-Walker, 2012). Bu sebeple yapılan çalışmalar göz önünde bulundurulduğunda helikopter ebeveynliğin aşırı korumacı ebeveynlik özellikleriyle daha çok ortak özelliğinin bulunduğu görülmektedir (Hastings ve ark., 2010). Helikopter ebeveynliğin tarihçesi ve kuramsal açıklamaların yanı sıra helikopter anne babaların bu davranışlarda bulunmalarının altında yatan nedenler de incelenmiştir. Özellikle ergenlerin risk alma davranışlarının arttığı bu dönemde hata yapmalarından endişe ettikleri için bu ebeveynlik davranışlarını uyguladığı düşünülmektedir. Helikopter ebeveynliğin çocukların gelişim dönemleri arasında en yüksek ortaokulda; en az ise lisansüstü eğitim seviyesinde uygulandığı ortaya konmuştur (Yılmaz, 2020). Helikopter ebeveynliğin en çok uygulandığı dönem, ergenlerin en çok yönlendirilmeye ihtiyaç duyduğu gelişim

dönemiyle paralellik göstermektedir ve bu durum ergenliğin fırtınalı ve stresli bir dönem olarak betimlendiği, risk alma davranışlarının daha sık gerçekleştiği döneme denk gelmektedir. Bu sebeple helikopter ebeveynlik davranışlarının bu yaş döneminde daha yoğun olarak görüldüğü düşünülmektedir.

Vigdal ve arkadaşları (2022) tarafından yapılan bir meta-analiz çalışmasında helikopter ebeveynlik ile ergenler ve genç yetişkinlerdeki kaygı ve depresyon belirtileri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Bulgular helikopter ebeveynlik ile gençlerin kaygı ve depresyon semptomları arasında doğrudan bir ilişki bulunduğunu desteklemektedir. Ancak bu ilişkinin değerlendirilmesi için boylamsal çalışmaların yeterli sayıda olmadığı ve yeni çalışmalara ihtiyaç duyulduğu da belirtilmiştir. Bu çalışmaya dahil edilen araştırmalar helikopter ebeveynliğin gençler üzerinde kaygı (Spokas ve Heimberg, 2009; Segrin ve ark., 2013) ve depresyona (Schiffrin ve ark., 2014) neden olabileceğini göstermektedir. Bununla beraber helikopter ebeveynliğin ergenler ve gençler üzerindeki etkilerinin incelendiği çalışmalarda bireysel sonuçların yanı sıra toplumsal düzeydeki etkiler de ele alınmıştır. Amerika Birleşik Devletleri'nde 6-17 yaş aralığındaki çocuk ve ergenlerin fiziksel, sosyal, duygusal sağlıklarının değerlendirildiği Ulusal Çocuk Sağlığı Araştırması'ndan (National Survey of Children's Health) elde edilen verilere göre 2007 ve 2012 yılları arasında çocuk ve ergenlerde anksiyete %20 artış göstermektedir (Nutt, 2018). Yapılan bir başka boylamsal çalışmada ise 2009 yılından 2017 yılına kadar yapılan değerlendirmelerde çocuk ve ergenlerde depresyonun %63 arttığı bulunmuştur (Twenge, 2019). Dolayısıyla depresyon ve kaygı düzeylerindeki bu artış çocuk ve ergenlerin gelişimlerine dair önemli bulgular ortaya koyarken; küresel anlamda da ebeveynlik stillerindeki bir değişimin meydana gelme olasılığını düşündürmektedir. Bu bulgulardan hareketle ebeveynlerin çocuk yetiştirme stilleri konusunda yapılacak uluslararası çalışmalara ihtiyaç olduğu, ebeveynlik tutumlarının ne kadar etkili olduğu tartışmalarını da beraberinde getirmektedir.

Bununla beraber helikopter ebeveynlikle karakterize olan ebeveynlik davranışları incelendiğinde, anne babaların çocuklarının herhangi bir zorlukla karşılaşmalarına fırsat vermeyip çocuklarını olumsuzluklardan etkilenmelerinin önüne geçmeye çalıştıkları görülmektedir. Ancak yapılan çalışmalar sonuncundaki ortak bulgular ve helikopter ebeveynlik davranışlarının altında yatan temel motivasyona bakıldığında, anne babalar bu davranışları çocuklarının daha iyi şartlarda yetiştirebilmek ve olumsuzluklardan daha az etkilenmelerini sağlamak amacıyla iyi niyetle yapmaktadırlar. Ebeveynlerin olumlu sonuç elde edebilmeleri amacıyla helikopter ebeveynlik davranışlarında bulunmaları beklenenin aksine ergenlerin ve beliren yetişkinlerin birçok açıdan zorlanmalarına, uyum problemleri yaşamalarına ve gerektiği yerde bireysel kararlar almakta zorlanmalarına sebep olmaktadır. Özellikle kimlik gelişimi açısından oldukça büyük önem taşıyan kariyer, eğitim ve evlilik gibi kritik kararlar alınması gereken konularda ergenlerin karar verme becerilerinin yeterince gelişmediği vurgulanmaktadır. Yaşanan problemleri çözebilme, sorunlarla baş edebilme, alınan kararların sorumluluklarını üstlenme gibi deneyimlerin kazanıldığı gelişim dönemini temsil eden ergenlik döneminde ebeveynler tarafından yeterli özerkliğin verilmediği, birçok deneyimden mahrum kalan ergenlerin kimlik gelişimi sürecinde zorlandıkları belirtilmektedir. Beliren yetişkinlik ve yetişkinlik dönemleri gibi ilerleyen yıllardaki helikopter ebeveynlik etkilerine bakıldığında ise, bu bireylerin benzer sorunlarla karşılaştıkları, karar alma konusunda zorlandıkları, dış kaynaklara daha bağımlı bir kişiliğe sahip oldukları ve yaşamlarındaki önemli problemleri çözme konusunda yeterince başarılı olamadıkları görülmektedir (Odenweller ve ark., 2014).

Bu çalışma sonucunda elde edilen bulgular, helikopter ebeveynliğin ergenlik ve beliren yetişkinlik dönemindeki yansımalarını ortaya koymakla beraber, bu anne babalık davranışlarının çocukların yaşamındaki olumsuz etkilerine dikkat çekmektedir. Stone ve arkadaşlarının (2011) yürüttüğü çalışmaya göre helikopter ebeveynliğin son 30 yıl içerisinde %60 oranında arttığı belirtilmektedir (akt. Yılmaz, 2020).

Bununla beraber görece yeni bir kavram olarak belirtilen helikopter ebeveynliğin kimlik gelişimine etkileri üzerine yapılacak kesitsel ve boylamsal çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Ayrıca ebeveyn-ergen ilişkilerinde daha sağlıklı gelişim örüntülerinin sağlanması amacıyla aşırı korumacı ebeveynlik, helikopter ebeveynlik davranışlarının yerine açıklayıcı otoriter (demokratik) ebeveynlik pratiklerinin kazandırılması ve bu konuda yapılacak müdahale çalışmalarına ihtiyaç duyulmaktadır.

Son olarak, araştırmanın sınırlılıkları ele alındığında, helikopter ebeveynliğin erken çocukluk yıllarından itibaren uygulanan bir ebeveyn pratiği olduğu belirtilmektedir, ancak bu çalışma kapsamında erken çocukluk döneminde yapılan çalışmalar yerine daha çok ergenlik ve beliren yetişkinlik dönemini kapsayan araştırmalar ele alınmıştır. Bununla beraber çalışmada kullanılan veri tabanlarının çeşitlendirilmesi de helikopter ebeveynlik konusunda yapılacak çalışmaların farklı yönlerini ele alma konusunda katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ek olarak, bu alanda yapılacak müdahale programlarında ergenlerin özerkliklerini desteklemeye yönelik olması önerilmektedir. Çalışmanın temel konusu her ne kadar helikopter ebeveynlik davranışlarının ergenlerin kimlik gelişimini ne yönde etkilediği olsa da ergenlerin ve genç yetişkinlerin bireysel özelliklerinin helikopter ebeveynliğe yol açıp açmadığı konusu ele alınmamıştır. Bu tarz karşılıklı etkileşimi inceleyen kapsamlı çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Ayrıca yapılan nicel çalışmalara ek olarak, gelecekte nitel çalışmalara da daha çok yer verilmesi alana katkı sağlayacaktır.

Kaynaklar

- Arslan, P. ve Kırıl, B. (2022). Elementary school teachers' experiences with overprotective (Helicopter) Parents: A Phenomenology. *Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 55(3), 827-882.
- Barber, B. K. (1996). Parental psychological control: Revisiting a neglected construct. *Child development*, 67(6), 3296-3319.
- Berzonsky, M. D. (2004). Identity processing style, self-construction, and personal epistemic assumptions: A social-cognitive perspective. *European Journal of Developmental Psychology*, 1(4), 303-315. doi: 10.1080/17405620444000120
- Beyers, W.ve Goossens, L. (2008). Dynamics of perceived parenting and identity formation in late adolescence. *Journal of adolescence*, 31(2), 165-184.
- Beyers, LeBlanc, J. E. ve Lyons, S. T. (2022). Helicopter parenting during emerging adulthood: Consequences for career identity and adaptability. *Frontiers in Psychology*, 13, 886979.
- Blos, P. (1967). The second individuation process of adolescence. *Psychoanal. Study. Child*. 22 162–186.
- Chen, Y. F. ve Katz, J. E. (2009). Extending family to school life: College students' use of the mobile phone. *International Journal of Human-Computer Studies*, 67(2), 179-191.
- Chirkov, V. ve Ryan, R. (2001). Parent and teacher autonomy support in Russian and U.S. adolescents: Common effects on well-being and academic motivation. *Journal of Cross Cultural Psychology*, 32, 618–635.
- Choi, M. (2015). The effects of helicopter parental rearing attitudes on friendship and sense of community of children among undergraduate students: focus on mediator effects of ego-identity. *GRI Rev.* 17, 181–205.
- Cline, F. W. ve Fay, J. (1990). Parenting with love and logic: Teaching children responsibility. Colorado Spring: Pinon Press.
- Costa, S., Soenens, B., Gugliandolo, M. C., Cuzzocrea, F. ve Larcan, R. (2015). The mediating role of experiences of need satisfaction in associations between parental psychological control and

- internalizing problems: A study among Italian college students. *Journal of Child and Family Studies*, 24(4), 1106–1116. <https://doi.org/10.1007/s10826-014-9919-2>
- Costa, S., Sireno, S., Larcen, R. ve Cuzzocrea, F. (2019). The six dimensions of parenting and adolescent psychological adjustment: The mediating role of psychological needs. *Scandinavian Journal of Psychology*, 60(2), 128-137.
- Crocetti, E., Moscatelli, S., Van Der Graaff, J., Rubini, M., Meeus, W. ve Branje, S. (2016). The interplay of self- certainty and prosocial development in the transition from late adolescence to emerging adulthood. *European Journal of Personality*, 30(6), 594– 607. <https://doi.org/10.1002/per.2084>
- Darlow, V., Norvilitis, J. M. ve Schuetze, P. (2017). The relationship between helicopter parenting and adjustment to college. *Journal of Child and Family Studies*, 26(8), 2291-2298. <https://doi.org/10.1007/s10826-017-0751-3>
- Deci, E. L. ve Ryan, R. M. (2000). The “what” and “why” of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry*, 11, 227–268.
- Earle, A. M. ve LaBrie, J. W. (2016). The upside of helicopter parenting: Engaging parents to reduce first-year student drinking. *Journal of Student Affairs Research and Practice*, 53(3), 319-330. <https://doi.org/10.1080/19496591.2016.1165108>
- Edwards, C. P. ve Liu, W. L. (2002). Parenting toddlers. In M. H. Bornstein (Ed.), *Handbook of parenting: Status and social conditions of parenting* (Vol. 1, pp. 45–71). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Erikson, E. H. (1968). *Youth and crisis*. New York, NY: WW Norton ve Company.
- Filiz, A. ve Doğan, A. (2023). Beliren yetişkinlik döneminde helikopter ebeveynlik: Öz-belirleme kuramı çerçevesinden bir inceleme. *Nesne*, 11(29), 419-436. DOI: 10.7816/nesne-11-29-05
- Ganaprakasam, C., Davaidass, K. S. ve Muniandy, S. C. (2018). Helicopter parenting and psychological consequences among adolescent. *International Journal of Scientific and Research Publications*, 8(6), 378-382.
- Güçlü, C. H. ve Çok, F. (2021). Helikopter Anababalık ve Gençler Üzerindeki Gelişimsel Etkileri. *Journal of Child ve Development (J-CAD) /Çocuk ve Gelişim Dergisi (ÇG-D)*, 4(8).
- Hart, C. H., Newell, L. D. ve Olsen, S. F. (2003). Parenting skills and social-communicative competence in childhood. In J. O. Greene, ve B. R. Burleson (Eds.), *Handbook of communication and social interaction skills* (pp. 753–797). Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Hastings, P. D., Nuselovici, J. N., Rubin, K. H. ve Cheah, C. S. L. (2010). Shyness, parenting and parent-child relationships. In K. H. Rubin, ve R. J. Coplan (Eds.), *The development of shyness and social withdrawal* (pp. 107–130). NY: Guilford
- Hirsch, D. ve Goldberger, E. (2010). Hovering practices in and outside the classroom. *About Campus*, 14(6), 30- 32. <https://doi.org/10.1002/abc.20007>
- Kantrowitz, B. ve Peg, T. (2006). The fine art of letting go: As parents, boomers face their final frontier: how to stand aside as their children become independent adults: where’s the line between caring and coddling?’’ *Newsweek Magazine*, <http://www.newsweek.com/od/47719>.
- Kovach, J. (2019). *The impact of helicopter parenting on identity development* (Doctoral dissertation, The Chicago School of Professional Psychology).
- LeBlanc, J. E. ve Lyons, S. T. (2022). Helicopter parenting during emerging adulthood: Consequences for career identity and adaptability. *Frontiers in Psychology*, 13, 886979.
- Lee, Y., Kim, J., Yim, S., Chae, M., Lee, H. ve Oh, J. (2014). An evolutionary concept analysis of helicopter parenting. *Child Health Nurs. Res.* 20, 237–246. doi: 10.4094/chnr.2014.20.4.237
- LeMoyné, T. ve Buchanan, T. (2011). Does ‘Hovering’ matter? Helicopter parenting and its effect on well-being. *Sociological Spectrum*, 31(4), 399-418

- Locke, J. Y., Campbell, M. A. ve Kavanagh, D. (2012). Can a parent do too much for their child? An examination by parenting professionals of the concept of overparenting. *Australian Journal of Guidance and Counselling*, 22, 249–265.
- Loeber, R., Weissman, W. ve Reid, J. B. (1983). Family interactions of assaultive adolescents, stealers, and nondelinquents. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 11, 1-14.
- Love, K. M. ve Thomas, D. M. (2014). Parenting styles and adjustment outcomes among college students. *Journal of College Student Development*, 55(2), 139-150.
- Luebbe, A. M., Mancini, K. J., Kiel, E. J., Spangler, B. R., Sendlak, J. L. ve Fussner, L. M. (2018). Dimensionality of helicopter parenting and relations to emotional, decision-making, and academic functioning in emerging adults. *Assessment*, 25(7), 841-857.
- Luyckx, K., Schwartz, S. J., Berzonsky, M. D., Soenens, B., Vansteenkiste, M., Smits, I. ve Goossens, L. (2008). Capturing ruminative exploration: Extending the four-dimensional model of identity formation in late adolescence. *Journal of research in personality*, 42(1), 58-82.
- Maccoby, E. E. ve Martin, J. A. (1983). Socialization in the context of the family: Parent-child interaction. In P. H. Mussen (Ed.) & E. M. Hetherington (Vol. Ed.), *Handbook of child psychology: Vol. 4. Socialization, personality, and social development* (4th ed., pp. 1-101). New York: Wiley.
- Masten, A. S. ve Coatsworth, J. D. (1998). The development of competence in favorable and unfavorable environments: Lessons from research on successful children. *American psychologist*, 53(2), 205.
- Mazor, A. ve Enright, R. D. (1988). The development of the individuation process from a social-cognitive perspective. *Journal of Adolescence*, 11, 29–47.
- Munich, R. L. ve Munich, M. A. (2009). Overparenting and the narcissistic pursuit of attachment. *Psychiatric Annals*, 39, 227–235. doi:10.3928/00485713-20090401-04
- Odenweller, K., Booth-Butterfield, M. ve Weber, K. (2014). Investigating helicopter parenting, family environments, and relational outcomes for millennials. *Communication Studies*, 65, 407–425.
- Padilla-Walker, L. M. ve Nelson, L. J. (2012). Black hawk down?: Establishing helicopter parenting as a distinct construct from other forms of parental control during emerging adulthood. *Journal of adolescence*, 35(5), 1177-1190.
- Palabıyıkoglu, R., (2000). Kişilik gelişiminde temel kavramlar. (2.Baskı). H.D. Özgüven (eds). Ankara: Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Antıp A.Ş. Tıp Kitapları ve Bilimsel Yayınları.
- Patock-Peckham, J. A. ve Morgan-Lopez, A. A. (2009). Mediation links among parenting styles, perceptions of parental confidence, self-esteem, and depression on alcohol-related problems in emerging adulthood. *Journal of studies on alcohol and drugs*, 70(2), 215-226.
- Pettit, G. S., Laird, R. D., Dodge, K. A., Bates, J. E. ve Criss, M. M. (2001). Antecedents and behavior-problem outcomes of parental monitoring and psychological control in early adolescence. *Child Development*, 72(2), 583-598. doi: 10.1111/1467-8624.00298
- Renk, K. ve Creasey, G. (2003). The relationship of gender, gender identity, and coping strategies in late adolescents. *Journal of adolescence*, 26(2), 159-168.
- Rousseau, S. ve Scharf, M. (2015). “I will guide you” The indirect link between overparenting and young adults' adjustment. *Psychiatry Research*, 228(3), 826-834.
- Rousseau, S. ve Scharf, M. (2018). Why people helicopter parent? An actor-partner interdependence study of maternal and paternal prevention/promotion focus and interpersonal/self-regret. *Journal of Social and Personal Relationships*, 35(7), 919-935. <https://doi.org/10.1177/0265407517700514>
- Santrock, J. W. (2011). *Educational psychology*. McGraw-Hill.

- Schiffrin, H. H., Liss, M., Miles-McLean, H., Geary, K. A., Erchull, M. J. ve Tashner, T. (2014). Helping or hovering? The effects of helicopter parenting on college students' well-being. *Journal of child and family studies*, 23, 548-557.
- Schiffrin, H. H. ve Liss, M. (2017). The effects of helicopter parenting on academic motivation. *Journal of Child and Family Studies*, 26(5), 1472-1480. <https://doi.org/10.1007/s10826-017-0658-z>
- Schwartz, S. J., Zamboanga, B. L., Luyckx, K., Meca, A. ve Ritchie, R. A. (2013). Identity in emerging adulthood: Reviewing the field and looking forward. *Emerging Adulthood*, 1(2), 96–113.
- Segrin, C., Woszidlo, A., Givertz, M., Bauer, A. ve Murphy, M. T. (2012). The association between overparenting, parent-child communication, and entitlement and adaptive traits in adult children. *Fam. Relat.* 61, 237–252. doi: 10.1111/j.1721-3729.2011.00689.
- Shoup, R., Gonyea, R. M. ve Kuh, G. D. (2009, June). Helicopter parents: Examining the impact of highly involved parents on student engagement and educational outcomes. In 49th Annual Forum of the Association for Institutional Research, Atlanta, Georgia. Retrieved from <http://cpr.iub.edu/uploads/AIR> (Vol. 202009).
- Spokas, M. ve Heimberg, R. G. (2009). Overprotective parenting, social anxiety, and external locus of control: cross-sectional and longitudinal relationships. *Cognit. Ther. Res.* 33, 543. doi: 10.1007/s10608-008-9227-5
- Srivastav, D. ve Mathur, M. L. (2020). Helicopter parenting and adolescent development: from the perspective of mental health. Parenting-studies by an ecocultural and transactional perspective.
- Steinberg, L. ve Silk, J. S. (2002). Parenting adolescents. In M. H. Bornstein ve M. H. Bornstein (Eds.), *Handbook of parenting: Children and parenting* (pp. 103-133). Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Steinberg, Luyckx, K., Soenens, B., Vansteenkiste, M., Goossens, L. ve Berzonsky, M. D. (2007). Parental psychological control and dimensions of identity formation in emerging adulthood. *Journal of Family Psychology*, 21(3), 546-550. doi: 10.1037/0893-3200.21.3.546
- Stone, J., Berrington, A. ve Falkingham, J. (2011). The changing determinants of UK young adults' living arrangements. *Demographic Research*, 25, 629–666.
- Şirin, S. (2020). Yetişin gençler: ergenlikten yetişkinliğe geçiş kılavuzu. Doğan Kitap.
- Tatum, B. D. (2000). The complexity of identity: Who am I. Readings for diversity and social justice, 2, 5-8.
- Taymaz, A. H. (2019). Ergenlerin algıladıkları helikopter ebeveyn tutumları ile yalnızlık düzeyinin incelenmesi. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Twenge, J. M., Cooper, A. B., Joiner, T. E., Duffy, M. E. ve Binau, S. G. (2019). Age, period, and Cohort trends in mood disorder indicators and suicide-related outcomes in a nationally representative dataset, 2005-2017. *J. Abnorm. Psychol.* 128, 185–199. doi: 10.1037/abn000 0410
- Thomasgard, M. ve Metz, W. P. (1993). Parental overprotection revisited. *Child Psychiatry and Human Development*, 24,67–80.
- Ungar, M. ve Liebenberg, L. (Eds.). (2009). Researching resilience. University of Toronto Press.
- Vigdal, J. S. ve Brønnick, K. K. (2022). A systematic review of “helicopter parenting” and its relationship with anxiety and depression. *Frontiers in psychology*, 13, 872981.
- Wartman, K. L. ve Savage, M. (2008). Parental involvement in higher education: Understanding the relationship among students, parents, and the institution. ASHE Higher Education Report, 33(6), 1-125. <https://eric.ed.gov/?id=EJ793853>
- Yalçınkaya, H. ve Şanlı, N. (2003). İlköğretim okulu 11-16 yaş öğrencilerinin ailede karar vermeye katılımı konusundaki görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 157, 31.

- Yılmaz, H. (2020). Türkiyede helikopter ebeveynlik eğilimi ve helikopter ebeveynlerin demografik özellikleri. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 20(46), 133-160. <https://doi.org/10.21560/spcd.v20i54504.540233>
- Yüzbaşı, D. V. ve Yılmaz, S. S. (2022). Ergenlik Döneminde Ebeveynden Algılanan Psikolojik Kontrol Üzerine Bir Gözden Geçirme Çalışması. *Ege Eğitim Dergisi*, 23(3), 350-369.